

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

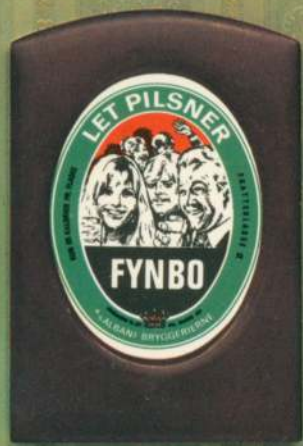
Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Den kære Familie

Jens Louis Petersen

Den kære familie

Bryggeriforeningen
1899-1974

»Den kære familie«
er udgivet af Bryggeriforeningen
i anledning af foreningens
75-års jubilæum
den 6. september 1974.

Bogen er forfattet af
Jens Louis Petersen.

Skriften er
Baskerville monotype og
indbindingen er foretaget af
Edm. Jørgensens eftf. bogbinderi A/S,
medens layout er forestået af
Rath/grafisk design.

Den øvrige tilrettelægning,
opsætning, reproduktion,
samt trykning i offset er udført af
Bording grafik a/s.

Bryggeriforeningen 1899-1974

I anledning af
Bryggeriforeningens 75 års jubilæum
den 6. september 1974
er det os en glæde at sende Dem
»Den kære familie«,
en lille bog om bryggerier
og etiketter,
skrevet af Jens Louis Petersen.

Med venlig hilsen
Bryggeriforeningen

Dette er en meget uhøjtidelig jubilæumsbog. Tekst og historiske kendsgerninger er reduceret til et minimum, og flaskeetiketter fra alle bryggerier, tider og lejligheder dominerer siderne efter princippet: Etiketten for etikettens egen skyld. Hvilket til gengæld er bogens eneste princip. Uden skelen til, om hvert enkelt bryggeri har fået lige mange etiketter med, og om det – set fra hver virksomheds side – er de i dag gældende, mest repræsentative. Det er endda muligt, at gamle, længst henfarne brygsteder har fået en oblat med, uden at de måske strengt taget har hørt til selv den alleroprindeligste påtænkte medlemskare. I så fald bør glæden over etikettens originalitet i eet og alt opveje den saglige brist.

Den attraktion, der ligger i etiketterne som tidsbilleder, er almindelig anerkendt, og mange samlere har helliget sig dette objekt ikke alene i mindet om skønne stunders stumme ledsagere, men også i erkendelse af, at materialet fortæller historie.

Hvorved vi påny, omend ad en anden vej, nærmer os de historiske kendsgerninger. Men atter må bogen her vige tilbage fra fristelsen til at blive et egentligt kildekrift. Det til rådighed stillede materiale har været mangfoldigt og

præget af mangfoldighed; men historiske oplysninger er kun i ringe grad fulgt med. Til gengæld taler materialet des mere til fantasien. Og den dialog skal bogen her ikke på nogen måde lægge i faste spor. Tværtimod overlades det helt til læsere og kiggere at sammenligne, drage konklusioner og finde pointer. Skiftende tiders brygsorter og designs viser på den ene side en aldrig svækket iverigdom og på den anden en udbredt villighed til at lade sig inspirere på tværs af geografiske bryggeri-skel. Muntert og uden smålighed er man gået til værket – tankevækkende er det således at konstatere, at spejderbevægelsen har kunnet give inspiration både til karsk sodavand og mandstærk eksportøl.

Nisser er selvfølgelig nisser, hvor i landet man end fejrer jul – og dog. Hvorimod påskebrygget gennemgående har holdt sig til kylling og lilje. Stregerne skifter fra de første, mere primitive tegninger af bryggerierne (uden dog at forklejne disses størrelse) til moderne fotos i naturlige farver, og i de senere år har en række virksomheder landet over storsindet set væk fra snævre faglige interesser og i pagt med turisttanken fremstillet etiketter med markante motiver fra oplandets byer og seværdigheder. Også etiketternes form har udviklet sig. Fra den oprindelige cirkelrunde, senere ovale er man i de senere år gået over til mere fantasi-

fulde varianter. Guldet, som oprindelig indskrænkede sig til stort set sundhedsbryggenes Grand Prix-medaljer fra forrige århundredes udstillinger i Paris, London og Bruxelles, er i dag almindelig anvendt, medens et andet gyldent indslag, »anbefalet af læger«, efterhånden er gledet i baggrunden – sammen med den tidligere udstrakte anvendelse af betegnelsen »skattefri«. Nå, det har sine naturlige grunde.

Midt i al fornøjeligheden ved at kunne bringe dette alsidige etiketstof kræver, nåja, netop etiketten, en tilpas orientering om, hvad medlemsnavnene i »den kære familie« står for. Ved fremskaffelsen af disse oplysninger såvel som det store billedstof har Bryggeriforeningen og de enkelte bryggerier ydet uvurderlig hjælp. Den endelige udvælgelse og tilrettelæggelsen er foretaget i samarbejde med underdirektør, cand. mag. Jørgen Buch, De forenede Bryggerier A/S.

Lader De Dem – som udgiverne under arbejdet med stoffet – inspirere og more af dette etiket-kalejdoskop, er hensigten nået med Bryggeriforeningens 75 års hilsen til medlemskredsen, bryggeriernes medarbejdere og alle, der holder af godt øl.

Jens Louis Petersen

Bryggeriforeningen 1899-1974

I århundreder havde ølbryggerne her til lands klaret fælles problemer og dag og vej i et hæderkronet bryggerlaug, som fastsatte stramme regler såvel for fremstilling af fagets produkter som for den fælles konkurrence og den indbyrdes handelskodeks bryggergårdene imellem. Omkring midten af forrige århundrede begyndte imidlertid en helt ny epoke for faget, idet industrialiseringen slog igennem. I forbindelse med laugsordningens ophævelse måtte det gamle bryggerlaug også se sig opløst – endda ved kgl. resolution, og det gjaldt om at organisere sig på en ny måde. Vel taptede man ikke samme dag, som man bryggede, men i 1894 fandt man da frem til at stifte Dansk Bryggeriforening som fagets officielle sammenslutning. Nogen reel betydning nåede denne forening dog næppe at få, idet den allerede fem år senere afløstes af den nuværende Bryggeriforeningen.

Medlemmer er i dag følgende:

De forenede Bryggerier A/S
Carlsberg Bryggerierne
Tuborgs Bryggerier A/S
C. Wiibroes Bryggeri A/S
Harboes Bryggeri A/S
A/S Lolland-Falsters Bryghus
A/S Bryggeriet »Carlsminde«
A/S Bryggeriet »Vestfyen«
A/S Svendborg Bryghus
A/S Albani Bryggerierne
Slotsbryggeriet
Slotsmøllen Kolding A/S
Ceres Bryggerierne A/S
A/S Bryggeriet »Odin«
H. J. Bies Bryggeri
A/S Bryggeriet »Thor«
Aalborg Aktie-Bryggerier
Ceres Bryggerierne Hjørring A/S
A/S Thisted Bryghus
Neptun Bryggeriet A/S

Bryggeriforeningen har igennem årene haft følgende formænd:

Carl Jacobsen (1899–1914)
Benny Dessau (1914–1937)
Fr. Sander (1937–1945)
Herbert Jerichow (1946–1959)
A. W. Nielsen (1959–)

Bryggeriforeningen har haft følgende direktører:

H. Brunchmann (1900–1921)
Hans Jacob Eiø (1921–1932)
A. L. Østerberg (1932–1962)
Jens Simonsen (1962–1972)
Poul Antonsen (1972–)

Der var engang

Der var engang – også etiketmæssigt. Gamle skrifttyper på oval eller mere krummelureforsiret baggrund. Ikke en øjeblikkelig øjefanger, men dog mere end blot og bart et varemærke. Noget tyder på, at man dengang hang mere over den enkelte genstand, gav sig tid til at læse om pasteurisering, boudelle-ring, sollysets skadelige indflydelse og sorternes forhold til skattemyndighederne. Foruden at den andægtige krogæst kunne glæde sig over løver, flag, heste og vindbugnende fuldriggere. I dag skal en etiket sidde mere direkte i øjet. Måske var Bindebølls røde prik i pilsner-p'et begyndelsen?

 Pasteriseret
Caffel = ØL
 Bryggeriet Bendia
 Hjørring.

Caffel-ØL astappes paa Bryggeri-
 et direkte fra Lagerfadene og garanteres
 overgæret og skattefrit.

A/S Albani Bryggerierne

Grundlægger: Th. Schiøtz (1821–1900).

Brygger Th. Schiøtz var ifølge annalerne en »sand Fædrelandsven, i hvis hjerte Slesvig stod indskrevet«, og da han i 1859 besluttede sig til at blive selvstændig, valgte han Flensborg som den by, der skulle danne rammen om hans bryggeri. Han nåede dog aldrig længere end til Odense, hvor to unge købmænd, Joh. Fr. Rasmussen og E. F. Esmann erklærede sig interesserede i oprettelse af et bryggeri med Schiøtz som leder.

Starten til Albani Bryggeri blev gjort den 2. april 1859, og som Schiøtz selv skriver i sin bryggeriprotokol: »Brygningen begyndte den 21. november, men takket være Captain og Brygger Jacobsen til Carlsberg ved Kjøbenhavn, som baade med Velvilje og Uegennyttighed overlod Albani Bryggeri 100 Tdr. Malt, kunde vi komme hurtigt i gang med Bryggeriets Drift . . .«

Bryggeriets grundlæggelse regnes fra den 7. november, hvor det første byg blev sat i støb.

Otte år senere blev virksomheden omdannet til aktieselskab. Albani gik hurtigt gyldne tider i møde. En modernisering af virksomheden indledtes omkring århundredskiftet og er fortsat siden. I 1905 overtog Albani det gamle Slotsbryggeri for at kunne producere tilstrækkeligt med alkoholsvage ølsorter, og i 1915 oprettedes Slotsbryggeriets Mineralvandsfabrik. Udviklingen er foreløbig kulmineret i slutningen af 1960'erne og i begyndelsen af 1970'erne, hvor der er bygget større kældre, ny mineralvandsfabrik, laboratoriebygning og driftskontorer samt moderne bryghus.

I 1968 erhvervedes hele aktiekapitalen i Svendborg Bryghus, og Albani har desuden inden for det sidste 10-år udført bryggeriprojekter i Japan, Ghana, Brasilien og på Sardinien. Det kom til en sammenslutning med »Bryggeriet Odense« i 1933-34 og i mere end 40 år er Albani Bryggerierne under direktør Børge Niegels ledelse blevet moderniseret og udbygget. Nuværende direktører: Frits Niegel og Povl Bentzen.

H. J. Bie's Bryggeri Hobro

Grundlægger: Hans Jacob Bie (1821–1904).

I 1841 underskrev brødrene Anthon og Frederik Bie købekontrakt på ejendommen Adelgade 26 i Hobro. Det var en kendt sag i byen, at der var rigeligt og meget godt vand på dette grundstykke – en forudsætning for, at der kunne etableres et bryggeri på stedet.

Efter en beskedent start – i 1846 var hele omsætningen kun 1800 rigsdaler, og kun een mand var beskæftiget i virksomheden til en løn af 6 rigsdaler om måneden – overdrog de to brødre bryggeriet til deres yngre broder, Hans Jacob Bie.

Ved hans utrættelige arbejde øgedes omsætningen og udvikledes bryggeriet igennem en lang årrække, og det er derfor berettiget, at Hobro-bryggeriet stadig bærer H. J. Bie's navn.

Fra 1904 fortsattes bryggerivirksomheden af sønnen I. A.

Bie og fra 1936 af dennes svigersøn, brygger A. Svendsen.

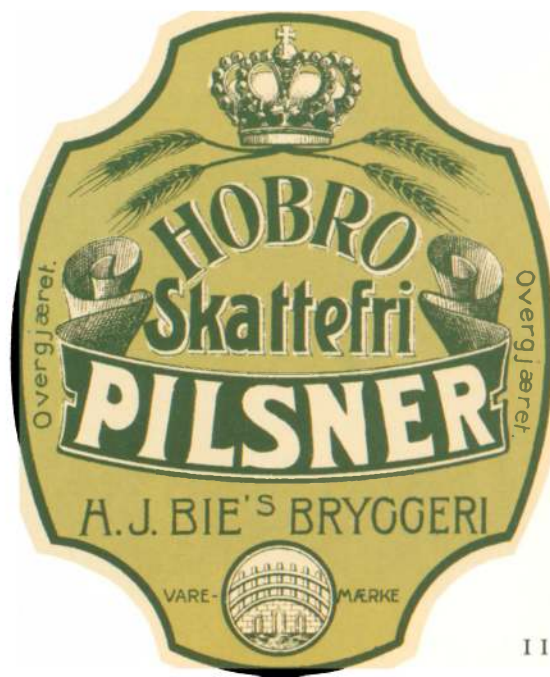
Oprindeligt var bryggeriet etableret med henblik på fremstilling af hvidtøl og andre overgærede ølsorter, hvorfor H. J. Bie, da bajerskøllet var begyndt at komme på mode, søgte råd og vejledning hos kaptajn J. C. Jacobsen på Gamle Carlsberg. Det første bajerskøl fra Bie sendtes på markedet i 1876.

I en årrække havde Bie om sommeren stort salg til lejren ved Hald. Det voldte ofte vanskeligheder at få produktionen til at holde trit med efterspørgslen. Især var det svært at få urten kølet på svalebakkerne i den varme sommertid, og brygger Bie måtte mangle nat op for at sætte gær til øllet nede på gærkarrene.

Allerede i 1882 blev det nødvendigt at opføre nye gær- og lagerkældre med ishuse for bajerskøllet, og i 1901 opførtes en ny aftapningsanstalt. I 1913 erhvervede bryggeriet Hobro Mineralvandsfabrik, og en særlig bygning opførtes på bryggeriets ejendom til mineralvandsproduktionen.

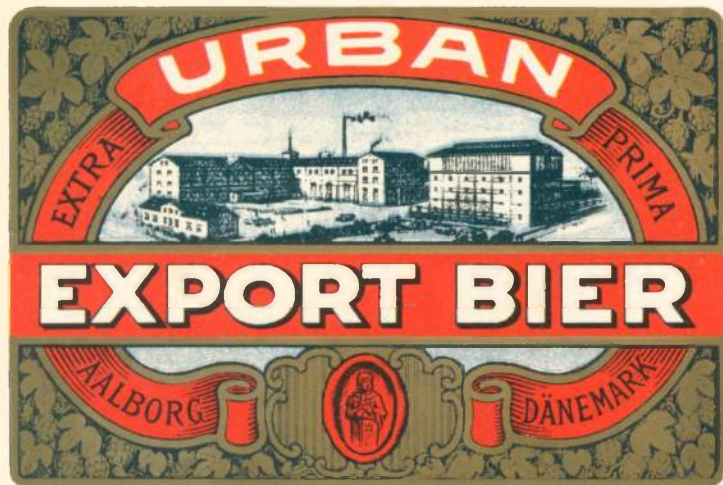
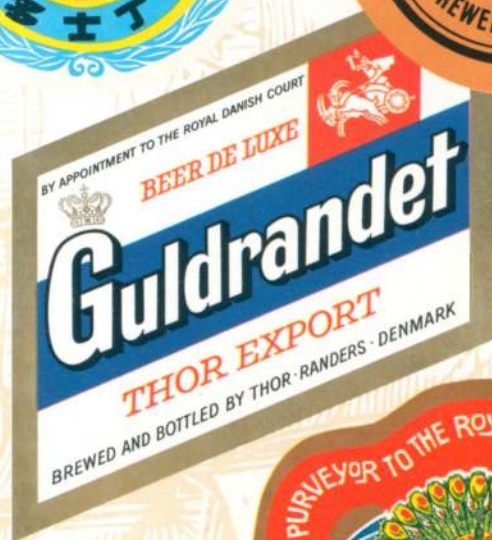
Gennem årene er bryggeriet til stadighed blevet moderniseret.

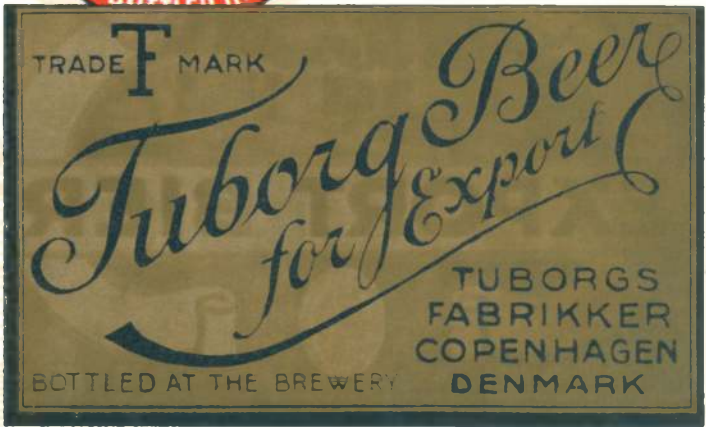
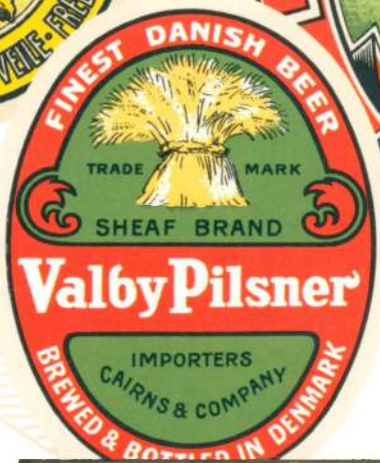
Nuværende indehaver: A. Svendsen.

Fjernt fra Danmark

Med al respekt for den kære, hjemlige familie er den store verden ej heller at foragte, men værd at besejre. Rækker af eksportbryg viser, at det lader sig gøre på fredelig vis. Så fredeligt som med en spejder går det måske knapt i dag – også på dette område er tiderne skiftede. Men et navn som »Valby Pilsner« viser i hvert fald, at også de på den anden side Valby Bakke bliver råbt op. Ligesom grønt præger den danske pilsner, har guld det været eksportens bannermærke. Helt tilbage til den første Tuborg Eksport – fra før man fik krone på. Om Uncle Sam virkelig har taget det danske »Ale« til sig som sit allerede i Hafnias dage får stå hen; i hvert fald må man håbe, at siameserne har modtaget budskabet på etiketten i øverste række længst til venstre.

Carlsberg Bryggerierne København

Grundlæggere: J. C. Jacobsen (1811–1887) og
Carl Jacobsen (1842–1914).

Den 10. november 1847 gjorde den unge brygger Jacob Christian Jacobsen sit første bryg af ægte bayerskøl på det samme år opførte bryggeri i Valby, som han gav navnet Carlsberg efter sin fem-årige søn Carl. Under besøg på velrenommerede bryggerier i Tyskland havde J. C. Jacobsen i 1830'rne stiftet bekendtskab med det bayerske undergærede øl, og han gjorde sine første forsøg på at brygge øl af denne type i sin moders vaskekedel.

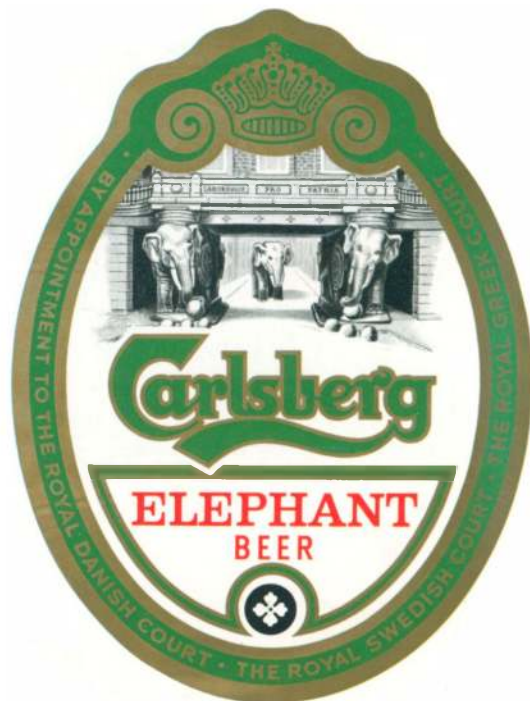
Senere i livet gav J. C. Jacobsen følgende beskedne beskrivelse af Carlsbergs eventyrlige udvikling:

»At dette Foretagende havde saa heldig en Fremgang, maatte nærmest tilskrives den theoretiske Indsigt, som jeg, tidligere end de fleste Bryggere herhjemme og i Udlandet, havde erhvervet og som, hvor tarvelig den end var, dog i mange Tilfælde hjalp mig til at søge og finde den rette Vei«.

Netop Jacobsens aldrig svigtende kvalitetsbevidsthed var årsag til Carlsberg-øllets hastigt stigende popularitet og til udbygningen af J. C. Jacobsens »Gamle« Carlsberg med sønnen Carls »Ny« Carlsberg. I 1906 sammensmeltedes Gamle og Ny Carlsberg under navnet Carlsberg Bryggerierne, hvis anlæg, produktion og salg stadig er blevet udbygget herhjemme, navnlig i de sidste 10-år, hvor direktør A. W. Nielsen har været administrerende direktør. Carlsberg er blandt verdens største pilsnerøl-eksportører, og samtidig har Carlsberg befæstet sin position i en række lande med egne bryggerier. Med etablering af Carlsberg Laboratorium og Carlsbergfondet gav J. C. Jacobsen alt det tilbage til dansk videnskab og kultur, som indtjenes ved bryggeriernes drift. På samme måde sikrede Carl Jacobsen gennem Ny Carlsbergfondet dansk kunst uundværlig støtte i al fremtid.

Under De forenede Bryggerier A/S virker siden 1970 Carlsberg Bryggerierne og Tuborgs Bryggerier A/S administrativt i samarbejde, salgs- og distributionsmæssigt i konkurrence.

Nuværende administrerende direktør: Poul J. Svanholm.

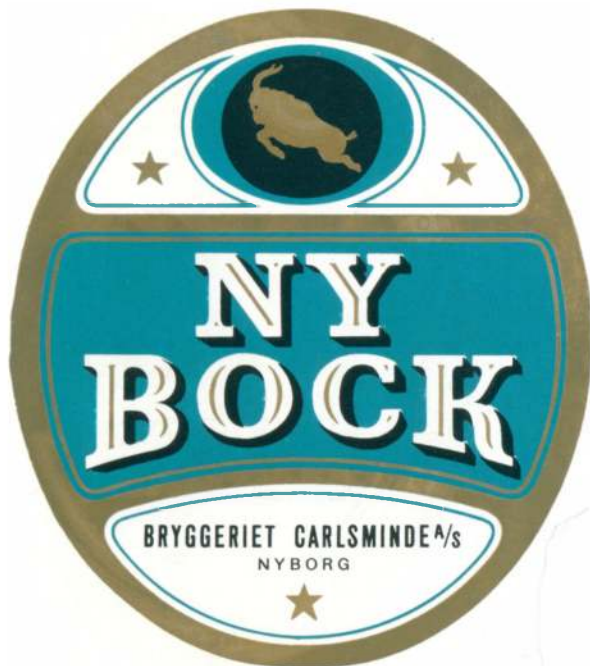
A/S Bryggeriet „Carlsminde“ Nyborg

Grundlægger: Brygger Carl Larsen (1823–80).
Bryggeriet blev grundlagt i 1856 i Mads Lerkes gård, som i dag er omdannet til bymuseum for Nyborg. Fra virksomhedens tidligste historie fortælles, at man i bryggergården lavede »Gammeløl med Pind« og udskænkede det i en særlig skænkestue, hvor gæsterne ved hjælp af pinden rørte St. Croix-sukker og rom sammen med det sure øl til en kraftig og sødet drik. I 1883 optoges brygningen af bajerskøl, og i 1887 opførtes et nyt bryghus. I 1895 omdannedes virksomheden til aktieselskab.

Udviklingen er gået støt og jævnt, men de store ændringer er først kommet efter sidste verdenskrig, hvor en altomfattende modernisering af bryggeriets tekniske installationer blev påbegyndt.

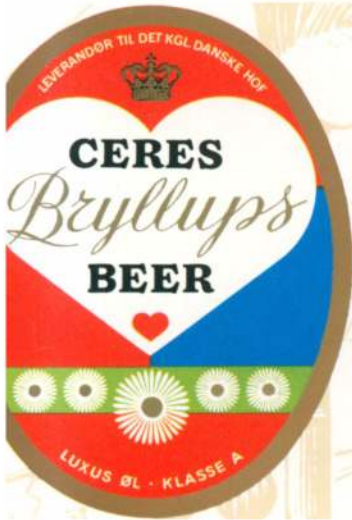
I de senere år er der foretaget gennemgribende rationaliseringer med blandt andet nyt bryghus og ny tappehal. Lagerkapaciteten er blevet udvidet, og alt i alt fremtræder A/S Bryggeriet »Carlsminde« i dag som en moderne og effektiv virksomhed.

Nuværende direktør: H. Wørmer.

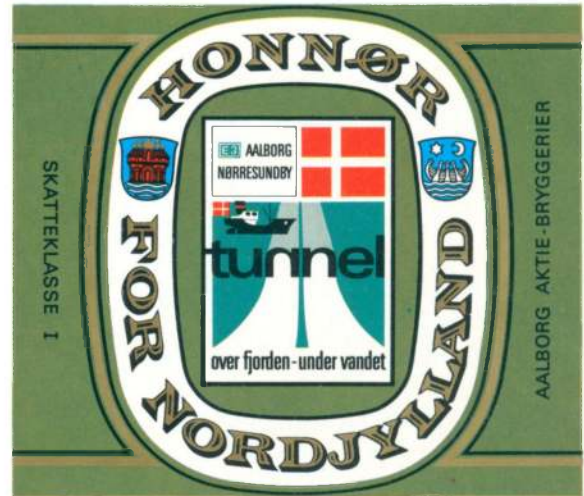
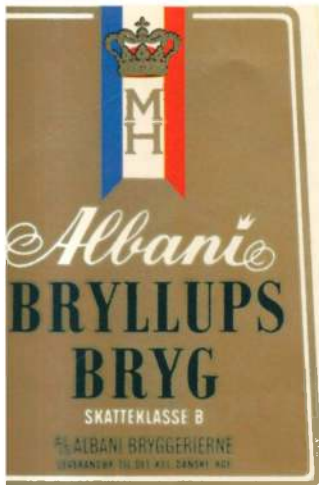

Jubeldage

Mindeværdige stunder kræver en skål. Og øllet har ofte været med. Sommetider eksklusivt; men en større offentlighed har dog via særlige bryg kunnet fejre både kendte bryggere, bryggerjubilæer og runde år i garnisoner og regimenter. Hvoraf man kan lære, at havde de tre musketerer været danske, havde de udødeliggjort både fynske og sjællandske livregiment også i litteraturen. Også teknikkens landvindinger er blevet markeret, enten det var en tunnel under Limfjorden eller en flyvning over Nordpolen. Fyrstebryllupper er altid en fest værd; men hvorfor ikke – som F. F. – sige tillykke i al almindelighed? Fest skal der til.

Ceres Bryggerierne A/S, Århus

Ceres Bryggerierne Hjørring A/S

I december 1856 bryggedes det første jyske øl på det netop etablerede Bryggeriet Ceres. Grundlæggerne var et konsortium, men allerede året efter blev en af stifterne, brændevinsbrænder M. C. Lottrup eneindehaver. Bryggeriets bajerskøl vandt fremgang, hvad blandt andet fremgår af en pressenotits fra 1858 om, at etablissementet »Sommerlyst« åbnede med ». halve Bajere og fuld Musik . . .«.

Allerede 1868 måtte Lottrup af helbredsgrunde overdrage ledelsen til L. Chr. Meulengracht, som i de følgende 30 år mekaniserede og industrialiserede bryggeriet til en storvirksomhed i byen. I oktober 1898 solgtes Ceres til det nydannede aktieselskab »Østjydske Bryggerier« A/S. Den nye virksomhed kom foruden Ceres til at omfatte Horsens Bajersk- og Hvidtølsbryggeri, Bryggeriet »Vejle« og Bryggeriet »Fredericia« samt et fælles malteri i Horsens. Malteriet er i de seneste år blevet væsentligt udbygget.

I 1926 anlagdes en mineralvandsfabrik, og i 1954 indviede man en helt ny vandfabrik.

Moderniseringer, udvidelser og alsidighed har til stadighed præget Ceres Bryggeriernes historie, ikke mindst i 50'erne og 60'erne under brygger Vagn Klæbels ledelse, og den sidste udvidelse af sammenslutningernes række fandt sted i 1964, da Bryggeriet »Vendia«, Hjørring, knyttedes til Ceres.

»Vendia« er grundlagt i 1883, og året efter kom bryggeriets bajerskøl på markedet. I 1903 opkøbtes to mineralvandsfabrikker, hvorefter virksomheden de følgende år konsolideredes og moderniseredes. I dag er bryggeriets officielle navn »Ceres Bryggerierne Hjørring A/S«, og det er stadig selvstændigt medlem af Bryggeriforeningen.

Ceres Bryggerierne hører i dag til blandt landets mest moderne med en betydelig produktionskapacitet og mange populære øl- og mineralvandsorter.

Nuværende direktører: Jens Laustsen, Ceres Bryggerierne A/S
E. Lintner, Ceres Bryggerierne
Hjørring A/S.

Harboes Bryggeri A/S Skelskør

Grundlæggere: Jørgen Harboe (1824–1890),
Adolf Harboe (1831–1889),
J. J. Lotz (1817–1896).

Navnet Harboe og øl i Skelskør går helt tilbage til 1809, hvor der i forbindelse med kanonbådskrigen foreligger regninger fra bager J. Harboe til »de skjelskjørske Kanonbaade« på levering af såvel brød som øl i tønder. Sønnen Gunner fik da også i 1810 borger- skab som brændevinsbrænder i staden.

I 1883 var Harboes Bryggeri færdigbygget, og bræn- deriejer Jørgen Harboes søn Gunner, der havde lært bryggerfaget i Tyskland, blev leder. Nogle år senere overtog Gunner Harboe hele bryggeriet, som fik nav- neforandring til »Sydvestsjælland«. Under hans le- delse skete en mærkbar fremgang i virksomheden, således overgik man fra 1890 til fremstilling af pils- nerøl og mineralvande. Og fra tidligere salg på træ- fustager gik man over til nu udelukkende øl på flasker. Ved lederskifte i 1910 påbegyndtes store modernise- ringer, de gamle gærkar og fade blev udskiftet med aluminiumsbeholdere, og der anskaffedes kølemaskine til erstatning for den oprindelige afkøling med natur- is fra de nærliggende isdamme.

I 1949 ændredes firmanavnet til »Harboes Bryggeri«, og i 1957 omdannedes den gamle familievirksomhed til aktieselskab.

I de senere artier er stadig sket udvidelser i anlæg og drift, sidst ved opførelse af en ny lagerhal og en be- tydelig udvidelse af tapperiet.

Harboes Bryggeri benytter i vid udstrækning pilsner- etiketter med motiver fra oplandet.

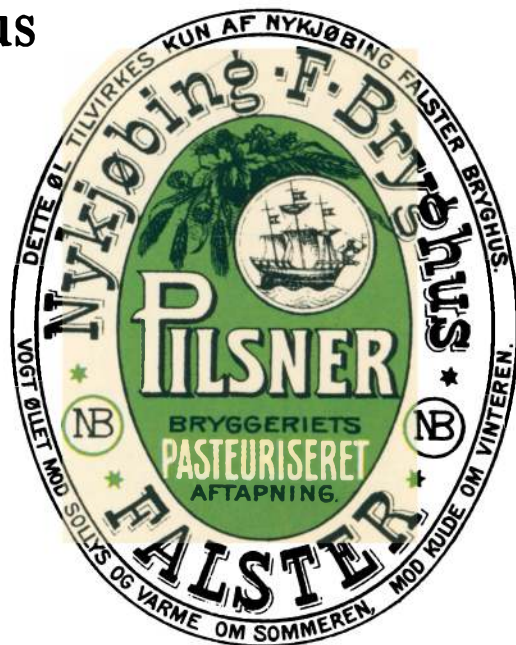
Nuværende direktør: Gunner Harboe.

A/S Lolland-Falsters Bryghus Nykøbing F.

Det første bryg på Nykøbing Bryghus blev lavet i 1866. Nykøbing havde dengang fire bryggerier og Nakskov 11. Efterhånden forsvandt dog de øvrige bryggerier, og i 1899 solgtes Nykøbing Bryghus til et lokalt aktieselskab, som få måneder senere ansatte den 30-årige brygmester, Holger Synnestvedt (1870–1938) som bestyrer. I 1904 købte bestyreren bryggeriet, som før dette tidspunkt producerede såvel pilsner, porter, hvidt- og dobbeltøl som mineralvand.

Synnestvedt fortsatte bryghuset som et aktieselskab og byggede, udvidede og moderniserede. Efter hans død gik virksomheden videre på det hidtidige bygnings- og driftsmæssige grundlag – i mange år under

ledelse af direktør Otto Dræbel, men i 1966 påbegyndtes en investeringsplan, som har betydet nyinvesteringer på omkring en million kr. årligt siden da. Samme år ændredes navnet til Lolland-Falsters Bryghus.

Føreløbig har fremstødet medført mere end en fordobling af produktionen af øl og mineralvand i forhold til året 1965, og hele produktionsapparatet er blevet fornyet.

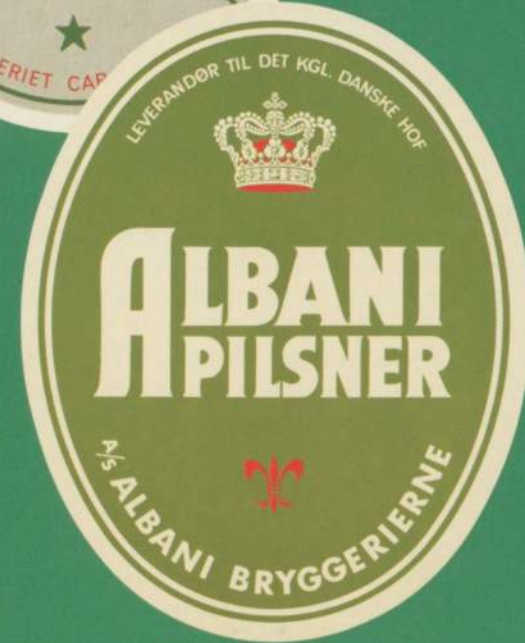
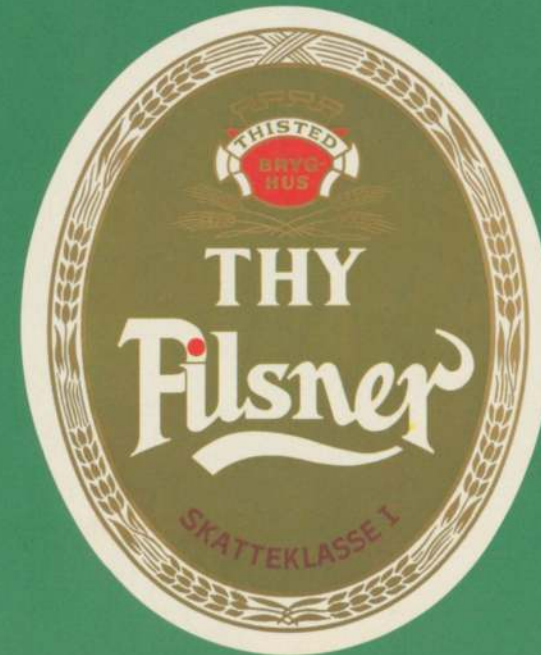
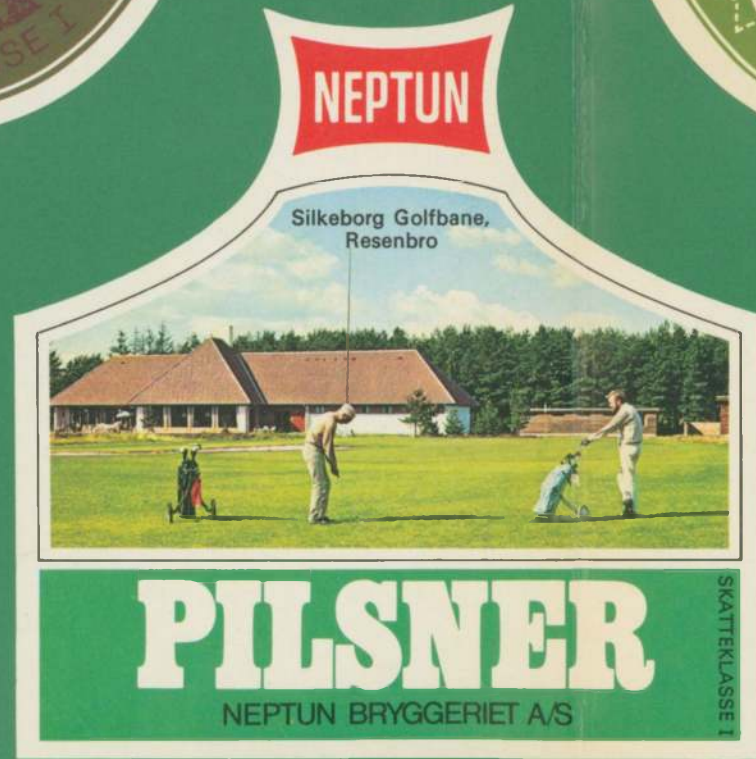
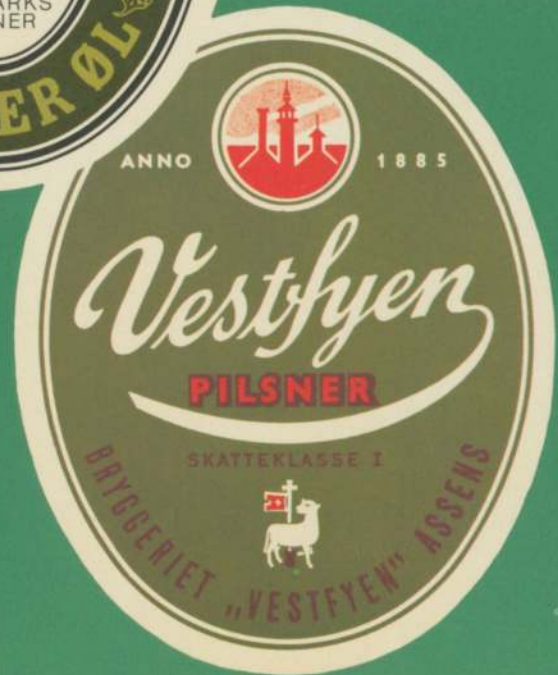
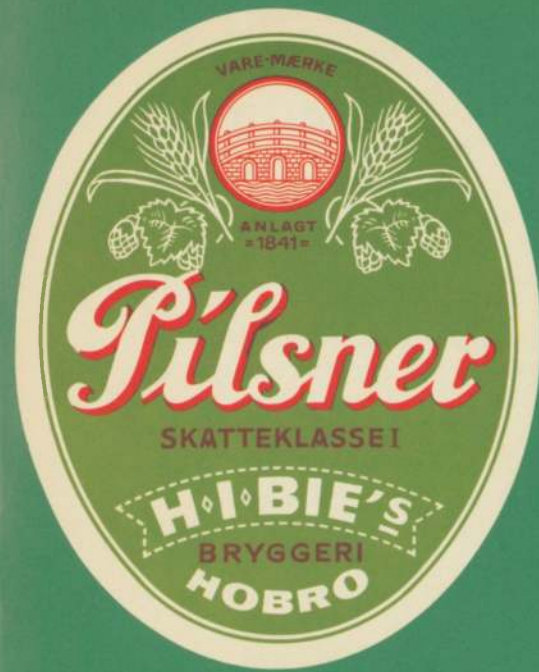
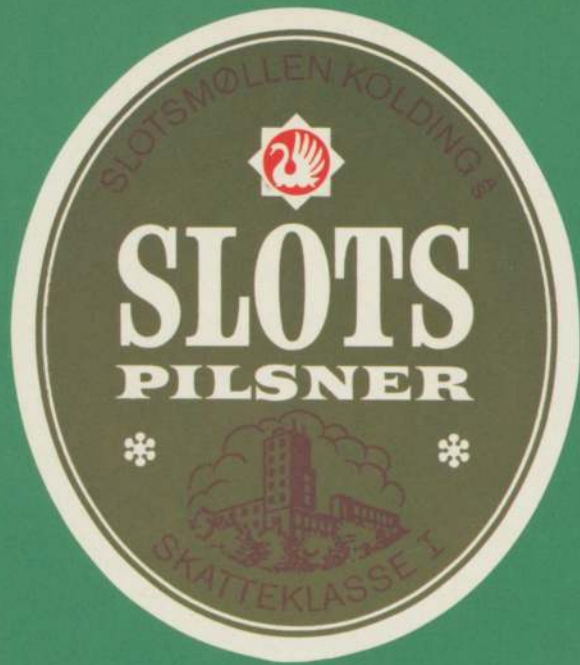
Helt tilbage fra Holger Synnestvedts tiltrædelse har bryggeriet været stærkt reklamebevidst, selv om Synnestvedt allerede i 1902 af sin bestyrelse blev påmindet om at holde igen på reklameudgifterne. Også i dag går bryggeriet ind for reklame, blandt andet gennem de smukke pilsneretiketter med en række motiver fra Sydsjælland og »Sydhavsørne« og etiketterne med danske nationaldragter til »den blå« Nykøbing. Nuværende direktør: Knut Synnestvedt.

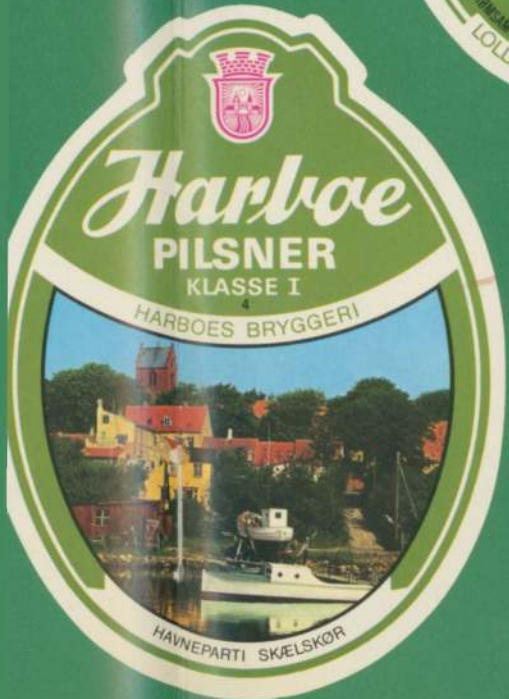
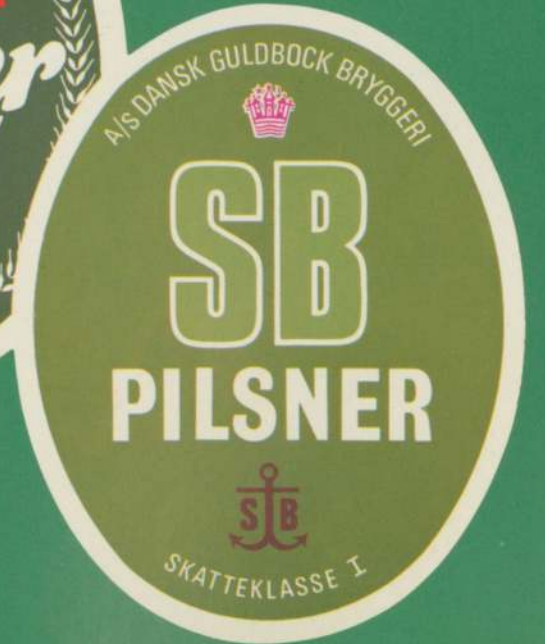
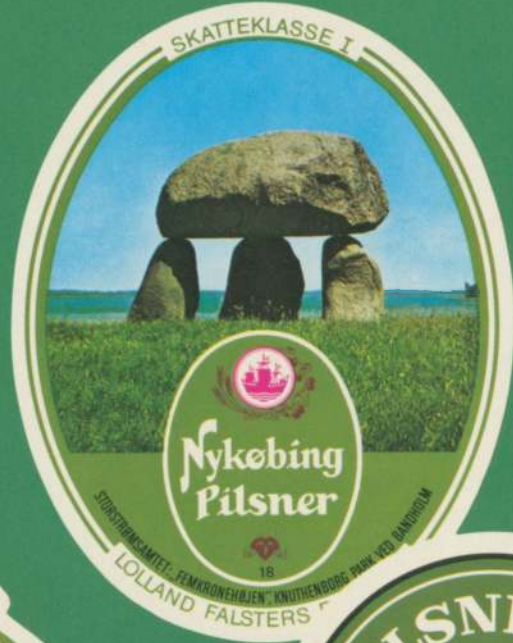

Om Bryggeriforeningens oprindelige medlemsliste og medlemmernes antal hersker nogen dunkelhed. Den ældst tilgængelige medlemsliste omfatter følgende 34 navne:

J. C. Jacobsen, Gl. Carlsberg	A/S Bryggeriet »Fönix«
Carl Jacobsen, Ny Carlsberg	A/S Albani Bryggeri
A/S De forenede Bryggerier	Bryggeriet Odense
Aalborg Aktie-Bryggerier	St. Hans Bryggeri
Holstebro Aktiebryggeri	Aktiebryggeriet »Heimdal«
Østjydske Bryggerier A/S	A/S Bryggeriet »Thor«
A/S Bryggeriet »Vestfyen«	Bryggeriet »Ringsted«
Esbjerg Bajersk- og Hvidtøl- Bryggeri	Bryggeriet Langeland
A/S Bryggeriet »Sydfyen«	Harboe og Lotz' Bryggeri
Bryggeriet »Djursland«	A/S Bryggeriet Poulsbjerg
A/S C. Wiibroes Bryggeri	A/S Svendborg Bryghus
A/S »Vendia«	Bryggeriet »Concordia«
H. J. Bie	Varde Hvidt- og Bajersk- Ølbryggeri
G. Arntz, Holbæk	A/S Bayersk- og Hvidtøls- bryggeriet »Odin«
Kalundborg Aktiebryggeri	A/S Bryggeriet »Ærø«
A/S Slotsmøllens Fabriker	Københavns Bryggerier og
Kjøge Aktiebryggeri	Malterier
A/S Bryggeriet Carlsminde	

I dag er medlemskredsen takket være udmeldelser, ned- og sammenlægninger gennem årene betydeligt reduceret. Produktionsantal og -områder er forskellige; men alle falder ind under betegnelsen »bajerskølbrysterier« og, som det vil fremgå af midtersiderne, et er man i hvert fald fælles om: Den grønne farve som uløseligt forbundet med danskernes fornemmelse af dagens pilsner. Det grønne er således ikke blot godt for øjnene, men åbenbart også nødvendigt for samme, når det gælder synet af den kælderkolde.

Neptun Bryggeriet A/S Silkeborg

Grundlæggere: H. Jørgensen

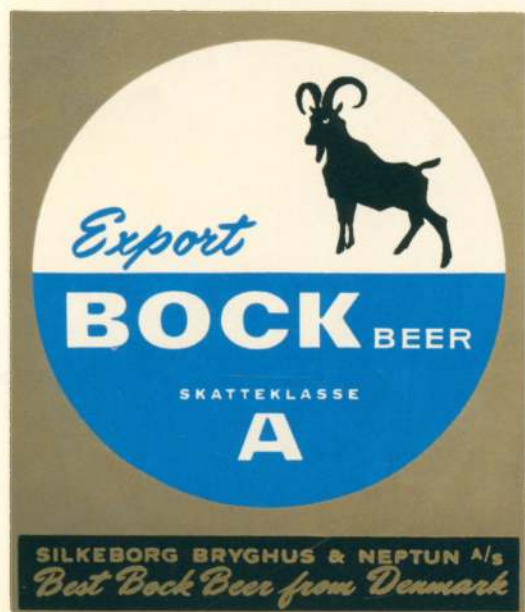
N. J. Nissen (1885-1958).

Bryggeriet i Silkeborg oprettedes i 1883 under navnet »Klosterbryggeriet«, hvor man kun producerede hvidtøl, men fra 1890 blev produktion af bajerskøl påbegyndt. Brygmester H. Jørgensen trådte tilbage i 1891, og efter flere navneforandringer og ejerskifter sejlede »Silkeborg Bryghus« ind i smult vande med brygmester H. Thorsen ved roret.

En anden betydningsfuld virksomhed i Silkeborg, Mineralvandsfabrikken Neptun, var startet i 1907 af fabrikant N. J. Nissen, der aktivt gik ind i bryggeridrift, da han efter brygger Thorsens død overtog halvdelen af bryggeriet. Firmaerne sammensluttedes til Silkeborg Bryghus og Neptun I/S, som han helt overtog i 1940, hvor ligeledes brygger P. R. Schouenborg Nissen indtrådte i firmaet.

Fra dette år ekspanderede bryggeriet kraftigt, der byggedes nyt bryghus og ny administrationsbygning, og moderne tappekolonner installeredes. Ligeledes øvedes en bemærkelsesværdig indsats på produktudviklingens område, man leverede f.eks. juice på flasker som det første bryggeri, senere påbegyndtes orangeadeproduktion m.v.

I 1957 omdannedes firmaet til et aktieselskab og tog i 1964 navneforandring til Neptun Bryggeriet A/S. Ved udflytning i 1970 til et nyt velegnet industriområde, hvor der fandtes rigeligt og fortrinligt blødt vand, og hvor der opførtes to store tappe- og lagerhaller og en ny administrationsafdeling m. m., fik Neptun Bryggeriet de bedst mulige betingelser for den udvidelse af produktion og salg, som har fundet sted. Nuværende direktør: Nis Nissen.

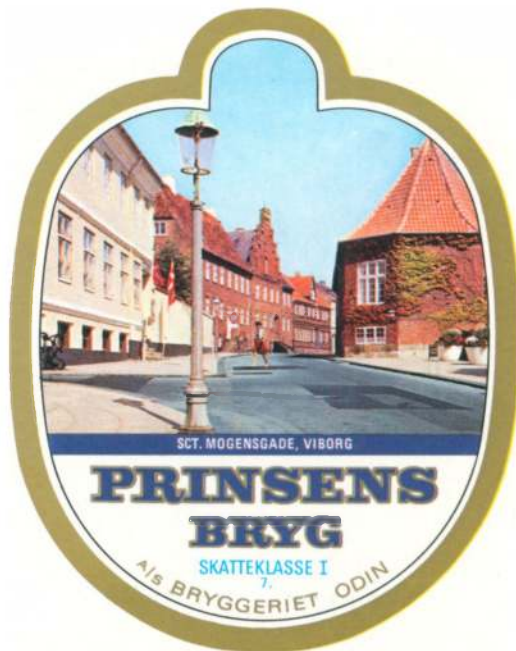
A/S Bryggeriet Odin Viborg

Bryggerkunsten i Viborg går helt tilbage til Valdemar Sejrs tid, til det stærke øl »Viborg Skald«, som i folkemunde blev til »Viborg Skrald«, idet det – som man dengang sagde – »slog Luen af« (i dag: »Ku' løfte kasketten«). Og i en rejsejournal fra 1680 hedder det, at »Det Viborger Skald trænger gennem Livet som et Sværd, rumler i Maven, saa at Skindet brummer deraf«.

Det nuværende bryggeris historie begynder i 1832, hvor Christen Olesen gik i gang med at brygge øl i ejendommen Sct. Mikkelsgade 7. I 1850 solgte han huset til Carsten Brodersen, som straks kastede sig over brygning af bayerskøl. 18 år senere i 1868 brændte bryggeriet, som i mellemtiden var kommet på andre hænder, og produktionen stoppede. Men samme år solgtes resterne af ejendommen til cand. pharm. Theodor Frederik Tage Lillien skjold (1838–84). Han startede straks genopbygningen, og samme år fik bryggeriet navnet »Odin«. Samtidig indrettedes i forhusets kælder restaurationen »Valhalla«, så virksomheden stod på fast, oldnordisk grund. Det første bryg udsendtes – måske noget i strid med mytologien – påskelørdag 1869. Oprindeligt var fremstillingsprocessen primitiv, men i løbet af de næste 15 år indførtes først gasmotor, siden dampmaskine. Årene derefter var præget af ejerskifter og vanskelig økonomi, men i 1899 overgik virksomheden til aktieselskab. Den nye ledelse drev bryggeriet frem til en for byen betydende, moderne virksomhed.

Bryggeriet er i dette århundrede stadig fulgt med tiden, dets salgsområde er voksende og dækker i dag store dele af Jylland, ikke mindst takket være pilsneren »Prinsens Bryg« med de smukke etiketter med egnsmotiver.

Nuværende direktør: Stefan Mordhorst.

Bryggeriet Slotsmøllen Kolding A/S

Grundlægger: A. C. G. Mazanti (1832–1889).

I en dansk folkevise om Frederik II hedder det:

Konung Frederik sidder paa Koldinghus
med Riddere og Svende; han drikker god Rus.

Man ser heraf, at bryggeriet Slotsmøllen ikke har fået sit navn for ingenting – omend Slotsmøllen ifølge dattidige kongelige dekretter skulle varetage en mølles egentlige formål.

Men hvor malten går ud, går øllet ind. I 1872 besluttede Slotsmøllens ejer, købmand H. W. Meyer, sig til at sælge til brygger A. C. G. Mazanti. Hurtigt valgte Mazanti dog at koncentrere virksomheden omkring ølbrygningen, og den 23. februar 1882 kom det

første bajerskøl i handelen. Hermed fulgte en opvækst med betydelige udvidelser. I året 1900 vedtog man i forbindelse med planer om opførelse af et nyt kedelhus og tapperi at udvide aktiekapitalen til det tredobbelte. 17 år efter resterede ca. 50.000 kr. af de nye aktiebrev. Under nøje overvågen af bestyrelse og direktion blev disse værdipapirer brændt under kedlerne – en brand, der i samtiden vakte samme opmærksomhed i Kolding by som Koldinghus' undergang for de spanske ildmænd. Mineralvandsproduktionen satte i gang i 1907, og i 1924 udsendtes Slots Pilsneren. Bygningsanlæggene udvidedes i 1964 med et nyt tapperi, og i 1966–70 er sket en betydelig udbygning af bryghus, administrationsbygning og lagerkældre. Nuværende direktør: Ib Christiansen.

En lille en til halsen

BEMÆRK DET
RØDE SEGL

**FYNSK BYG!
FYNSK BRYG!**

Spids

**EXTRA MALTØL
ER EKSTRA GODT**

*..en hverdagspilsner
med luksussmag!*
BRYGGERIET CARLSMINDE 1/3

Pilsner i TOP klassen

FYNBO
KUN 85 KALORIER PR. FLASKE

كارلزبيرك
صحي خالي من الكحول

MADE IN DENMARK

Svendborg Bryghus A/S Svendborg

Grundlægger: Valdemar Hansen (1856–1932).

Oprindelsen til Svendborg Bryghus var et hvidtølsbryggeri, grundlagt af den tidligere skibsfører V. T. Møller i 1848. Som mange andre driftige mænd fra Sydfyn havde V. T. Møller fået lyst til »gå i land« og begynde selvstændig virksomhed for de midler, skibsfarten havde indbragt ham. Skønt byen i midten af forrige århundrede kun havde 4.500 indbyggere, var dette dog rimeligt grundlag for en voksende produktion af hvidtøl, der i 1867 suppleredes med en noget beskere drik, eddike, fra et nyetableret eddikebryggeri.

Ved V. T. Møllers død i 1880 overtoges hele virksomheden af en ung forretningsmand, Valdemar Hansen, født i Svendborg som søn af en skibsreder og kgl. agent.

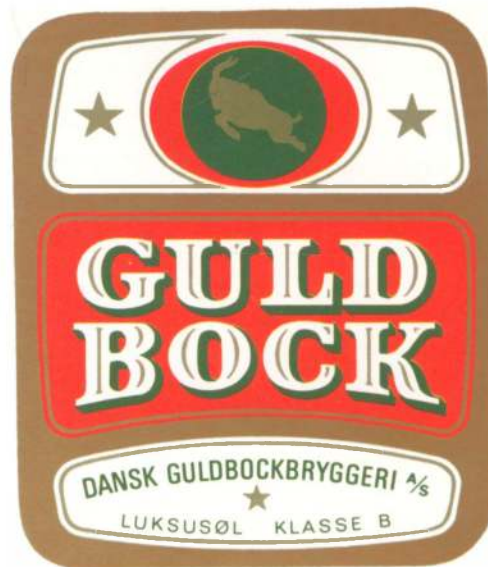
Da produktionsfremgangen efterhånden gjorde pladsforholdene i det gamle bryggeri på Brogade utilfredsstillende, bestemte Valdemar Hansen sig i slutningen af 1890'erne til at opføre et helt nyt bryggeri, og den 18. maj 1899, Svendborg Bryghus' fødselsdag, påbegyndtes brygningen i de nye bygninger, der blev Svendborgs vartegn mod vest. Samtidig gik Valdemar Hansen og hans driftsbestyrer Reginald Lymann i gang med brygning af bajerskøl.

Året efter starten købte Svendborg Bryghus bryggeriet »Concordia« i Bagerstræde i Svendborg og i 1915 mineralvandsfabrikken »Ørkild«.

Svendborg Bryghus har i sin levetid oplevet både medgang og modgang, men den sorteste dag i bryggeriets historie var dog 2. påskedag 1974, da en storbrand lagde betydelige dele af virksomheden i ruiner. Til gengæld blev lørdag den 18. maj 1974, 75-årsdagen, en festdag på Svendborg Bryghus med genoptagen produktion i alle led.

Svendborg Bryghus har i de mange år haft Bocken som bannermærke blandt etiketterne. Men mange forbrugere vil smile forstående og genkendende til den kære Dortmund, der tilsyneladende hører til en levedygtig slægt.

Nuværende direktør: Jens Thorup.

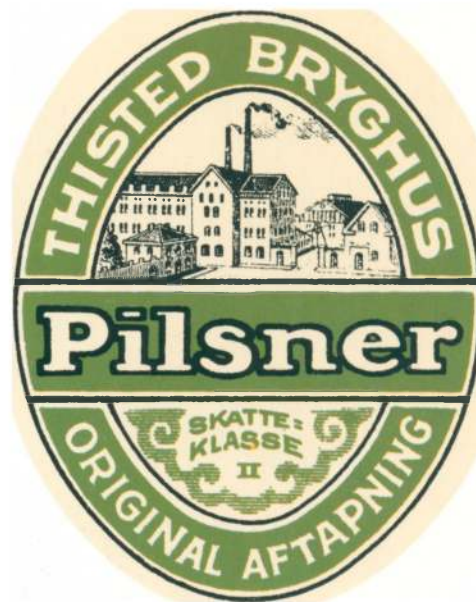

A/S Thisted Bryghus Thisted

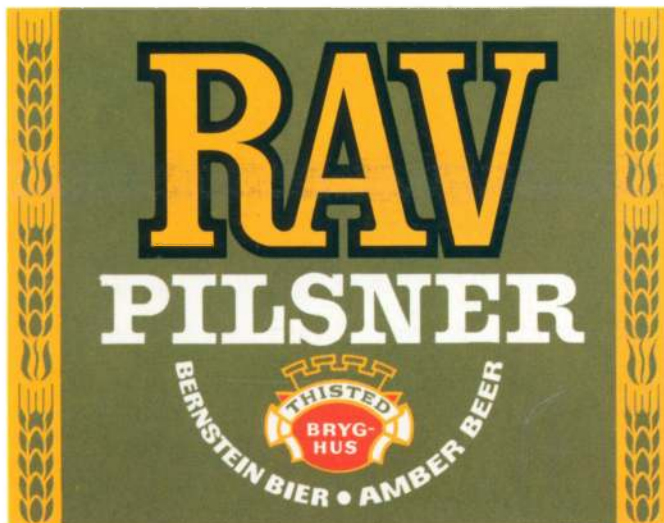
Grundlægger: Chr. E. G. Porst.

Helt ned til midten af forrige århundrede førte Thisted en ret beskeden tilværelse, stillet i skyggen af Ålborg som byen var. Men med Aggerkanalens gennembrud og senere udvidelse steg befolkningstal og velstand. Dette resulterede bl. a. i, at man i 1899 optog en produktion af bajerskøl inden for byens område. Tidligere havde man kun haft hvidtøl.

»Thisted Aktiebryggeri« hed den nye virksomhed, som efter tidens forhold var både moderne og velindrettet. Men desværre havde man været for optimistiske, og allerede i 1902 gik selskabet konkurs. Udgifterne var for store, selv om de ikke på et driftoverslag fra tiden virker afskrækkende. Til byg, flasker, humle og kul var opført 38.000 kr., til lønninger ca. 35.000 kr. – men til ølskat hele 45.000 kr. Man reg-

nede med en årssaldo på 117.000 kr., heraf et overskud på godt 34.000 kr. Men det skulle altså ikke så være – og brygger Porst rejste til Amerika. Samme år dannedes et helt nyt aktieselskab med navnet A/S »Thisted Bryghus«. Man begyndte på en frisk. Der bryggedes såvel skattepligtigt som skattefrit øl samt hvidtøl, og salget foregik hovedsageligt inden for amtets grænser. Produktion og omsætning steg i de følgende år betragteligt, hvortil bidrog en i 1907 oprettet mineralvandsfabrik. Men op mod første verdenskrig meldte sig vanskeligheder – ikke mindst som følge af en betydelig nedskæring af antallet af kroer i det naturlige opland. Senere er det dog gået fremad påny for dette Danmarks vestligst beliggende bryggeri, som i dag har udvidet salgsområdet til hele landsdelen Thy, der derfor også meget rimeligt lægger navn til bryghusets populære pilsner. Nuværende direktør: Poul Reitzel.

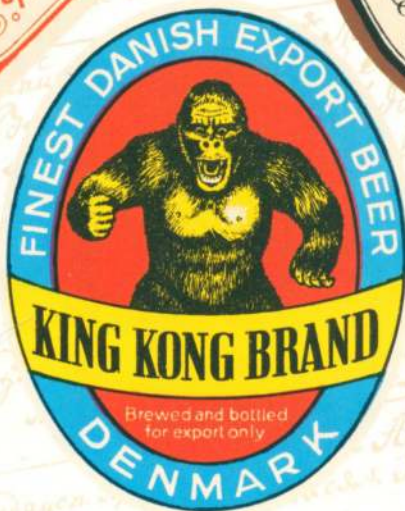

Kært barn, mange navne

Øl er øl, siger et gammelt ord. Men navnene på øllet har stedse været mangfoldige. Fra det tyske har vi lånt »Bajer«, »Bock« – eller »Buk« – og det lette Wiener-øl. Men selv fostrede vi allerede på Valdemar Sejrs tid det viborgske Skald Øl. At en søfarende nation både drikker øl i marinen og koffardikahytterne kan næppe undre – snarere at »Hjemmebryg« kunne industrialiseres. Og med Klosterbrygget forholder det sig således, at til paterne bryggedes vin, men til fraterne øl. Dybt romantisk er den kraft, som hjort og sørøver kan forlene et bryg med, mere science fiction-præget den styrke, der boede i King Kong Brand. Og mod „oppositionen“ er det betryggende, at en brygger kender sine Pappenheimere.

A/S Bryggeriet „Thor“ Randers

Grundlægger: C. E. Synnestvedt (1829–98).

I 1856 overtoges det Lindahlske Hvidtølsbryggeri i Randers af cand. polyt. C. E. Synnestvedt, som hermed lagde grunden til Bryggeriet »Thor«. I 1873 omdannedes virksomheden til et aktieselskab. Fra en beskeden begyndelse arbejdede bryggeriet sig frem, og i starten var det Buur-øllet, Synnestvedt interesserede sig mest for. Dette øl havde været kendt i Randers fra middelalderen, hvor det første gang vandt navnkundighed under Skipper Clement, hvis bondehær stærkt opflammedes af det gode bryg.

Virksomhedens udvikling har været støt og sund, og moderniseringer er foretaget i takt med de skiftende tiders teknik og økonomiske muligheder.

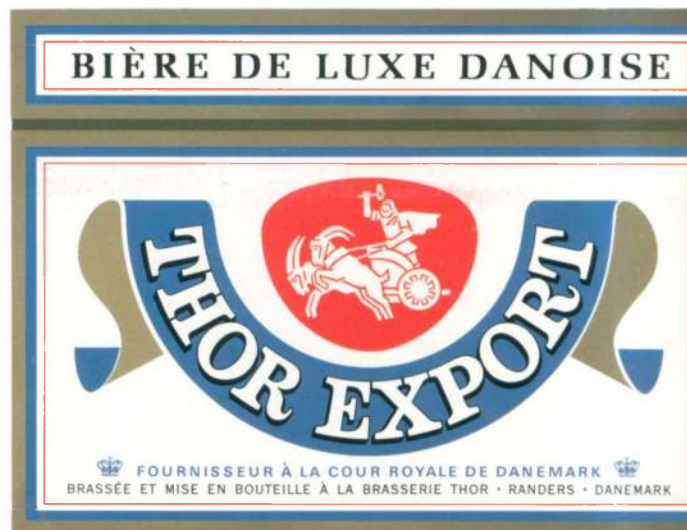
Ved 50-års jubilæet i 1923 præsenteredes det nye

bryghus, som stadig anvendes i dag, men med en udnyttelsesgrad, man næppe dengang havde drømt om. I 1933-34 indledtes saft- og mineralvandsproduktion. De senere år er præget af investeringer og udbygninger af malterierne, aftapningerne, gær- og lagerkælder og sidst anskaffelse af et moderne bryghus med tilsvarende udvidelse af lagerkapaciteten. Der er her tale om en fordobling af produktionskapaciteten.

»Thor« fremtræder i dag som et fuldt moderne bryggeri med meget avanceret teknik, men stadig under denne sentens fra 1796, opsat på bryggeriet:

»Drik, landsmand, øl, det læsker, føder, nærer, når kaffe, viin og thee din levskraft fortærer.«

Nuværende direktør: A. Semler-Jørgensen.

Tuborgs Bryggerier A/S Hellerup

Grundlægger: Philip W. Heyman (1837–1893).

I 1873 erhvervede den unge grosserer og slagteriejær Philip W. Heyman med støtte af C. F. Tietgen o. a. et areal på 25 tdr. land i Hellerup. Den 13. maj 1873 indbød man til stiftende generalforsamling for A/S Tuborgs Fabrikker, der skulle drive eksport-ølbryggeri, glasværk, svovlsyre- og gødningfabrik samt udbygge Tuborg havn. Til at forestå den tekniske ledelse af bryggeriet sikrede man sig en lovende ung norsk brygmester, Hans Bekkevold, der allerede den 13. juli 1875 havde bajerskøl klar til salg.

Efter få års forløb opgav Heyman at drive Tuborg som mange-industriell virksomhed. Han koncentrerede alle kræfter om ølproduktionen, og efter en beskeden start gik salget pænt fremad – også som følge af lanceringen af Tuborg pilsneren i 1881.

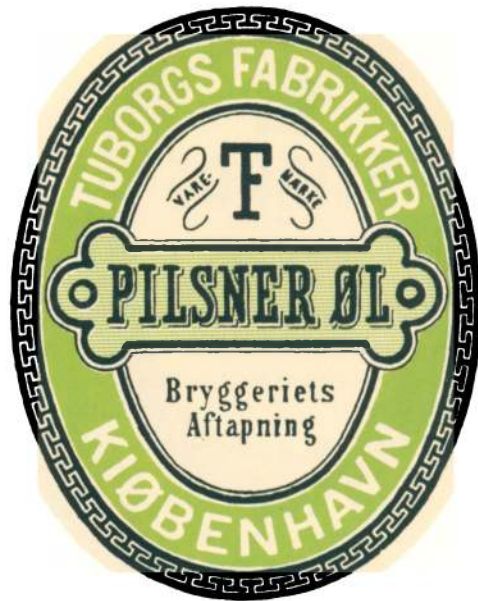
På baggrund af megen uro inden for bryggeriindustrien fremsatte Tietgen en plan om sammenslutning af Kongens Bryghus og en halv snes andre københavnske bryggerier i A/S De forenede Bryggerier, der stiftedes den 9. februar 1891. Det blev den nye leder af Tuborg, Benny Dessau, der den 1. oktober 1894 gennemførte også Tuborgs optagelse i D.f.B.

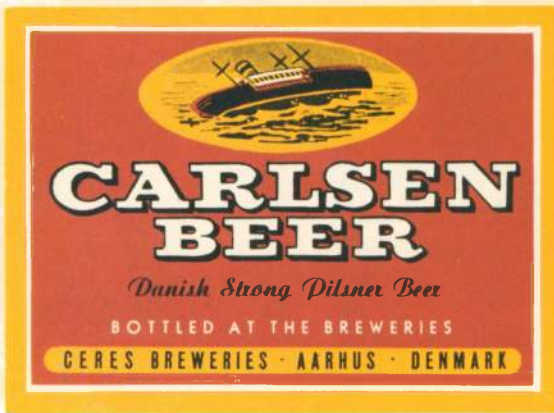
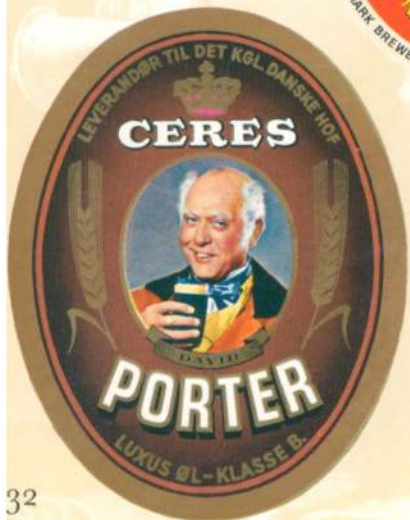
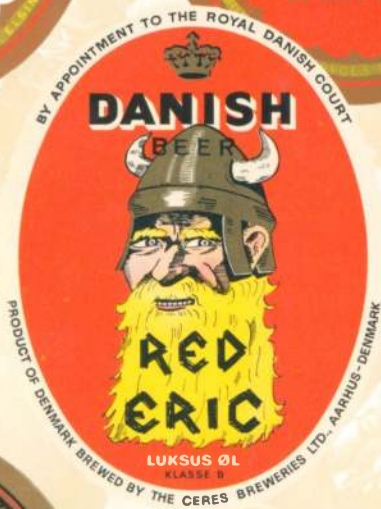
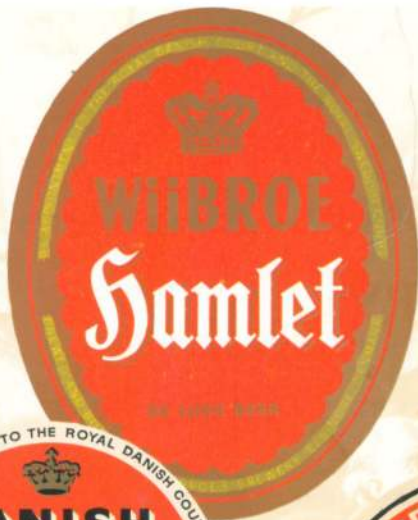
I de følgende år udbyggedes Tuborg stærkt, og i takt med udvidelserne øgedes salget. Under 2. verdenskrig kom Tuborg havn til at spille en rolle for de illegale transportruter til Sverige, og som gengældelsesaktion ødelagde Schalburgfolk i begyndelsen af 1945 vigtige tekniske anlæg.

Efterkrigsårene var derfor præget af genopbygnings- og udvidelsesarbejder, og i 1950'erne gav denne indsats godt resultat med øget salg herhjemme og i udlandet. Også ved etablering af bryggerivirksomhed uden for landets grænser befæstede Tuborg sin position.

I 1970 fandt en sammenslutning sted mellem Carlsberg og Tuborg, hvorved de to store bryggerier samarbejder administrativt og gennem fælles ledelse inden for De forenede Bryggerier A/S, mens konkurrencen fortsætter såvel i distributions- som i salgsleddene.

Nuværende administrerende direktør: Poul J. Svanholm.

Historiens overdrev

Hvad man husker fra skolens historietimer er vel fragmentarisk. Hvad bryggerierne finder mindeværdigt ligesådan. Spredte glimt fra Danmarkshistorien med Chr. IV og Landsoldaten som de mest markante, Vitus Bering som den mest kræsne og kaptajn Carlsen som den mest kuriøse – inklusive det skæve skib. Vi bøjer os for samtlige fortidens store navne, sætter måske et spørgsmålstejn ved Erik den Røde-portrættets autenticitet; men undlader ikke – netop i dette skrift – særligt at fremhæve den pæne, ældre, hvidhårede herre. »David« står der. Og det er ikke ham, der sang for Saul; næh, det er den kloge mand, der vidste, hvor man køber øllet. Det er vel en etiket værd.

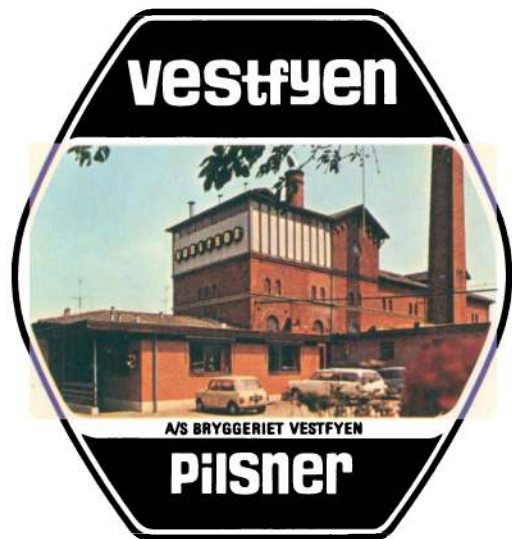

A/S Bryggeriet Vestfyen Assens

Tanken om oprettelsen af et bryggeri i Assens opstod i 1884 hos daværende inspektør på Gamle Carlsberg cand. pharm. H. Bayer, der øjnede mulighederne for en bryggerivirksomhed på Vestfyn. Her var netop jernbanelinjen Assens-Tommerup færdiggjort, havnen udvidet, og samtidig etableredes et telefonanlæg, der sikrede kommunikationen til det øvrige Fyn. Tiden var, mente man, altså inde til også at investere i større industrielle anlæg.

Den, som tog det endelige initiativ, var den dengang unge ingeniør Frits Johansen, der sammen med Bayer fandt et passende areal noget uden for byen, hvor vandet kunne honorere et bryggeris behov.

A/S Bryggeriet Vestfyen stiftedes 27. april 1885, og samme år sendtes det første øl på markedet. Aktierne

blev spredt på mange hænder, en kendsgerning, som fik folkeviddet til at tale om en »folkebevægelse«; men så meget hold var der dog i overdrivelsen, at bryggeriet støt har udviklet sig til en fremgangsrig industriell virksomhed ikke alene for by, men også for land. Søhelten Willemoes er født i Assens, og ingen fynbo undrer sig over, at Willemoes i dag er identisk med en luksusøl fra bryggeriet. Også hans lineskib »Prins Kristian« har lagt navn til et bryg; men mest kendt over øen er dog pilsneren »Vestfyen«, der følger traditionen fra gamle dage op og præsenterer det vestfynske bryggeri.

Nuværende direktør: L. Typkær.

C.Wiibroes Bryggeri A/S Helsingør

Grundlægger: Carl Wiibroe (1812–88).

I 1840, altså endnu før sundtolden ophævedes (1857), overtog agent Carl Wiibroe Christen Jeppesens Bryggeri i Stengade, og herfra udsendtes den 26. januar 1856 det første Wiibroe Bajersk Øl (lagerøl) på en tid, hvor Helsingør endnu var livligt gæstet af fremmede søfolk, som ikke foragtede et godt glas øl.

I de følgende år op til århundredskiftet udvidedes bygninger og drift, blandt andet indførte bryggeriet i 1885 rendyrkning af overgær, ligesom man i 1896 påbegyndte den moderne pilsner-øl brygning. To år senere omdannedes bryggeriet til aktieselskab.

En modernisering og omfattende tekniske udvidelser prægede begyndelsen af dette århundrede, og i 1927 påbegyndtes en mineralvandsproduktion. Den seneste store udvidelse fandt sted i sidste halvdel af 1960'erne hvor man opførte en helt ny mineralvandsfabrik. I

1972 vedtog bestyrelsen at lade opføre et nyt øltapperi, kedelhus samt filter- og lagerkælderbygning i tilslutning til mineralvandsfabrikken ved Gurrevej, og den 1. oktober 1973 toges det nye tapperi i brug.

Medens Bindsbølls pilsneretiket for Carlsberg over en lang tid kom til at inspirere stort set alle landets bryggerier, har Wiibroe sammen med Tuborg fulgt en særlig linje for pilsner- og lagerlayoutet. For bryggeriets mere specielle bryg har man dog – som det fremgår af illustrationerne rundt i denne bog – valgt helt individuelle og originale veje.

Nuværende direktør: Bjørn Madsen.

IMPERIAL STOUT

Årets højtider

Øl og højtider er vel nok for de fleste helt tilbage til barneårene forbundet med den hvidtølskkålende julemand fra K.B. Det var, før saftevandet bredte sig over risengrøden. Men det er godt at se, at man også i den henseende har ladet tankerne gå til søens folk med en særlig juleskibsøl. Og senere er der kommet mere styrke både i øllet og etiketterne. Påske har fået sit eget bryg, som sandelig ikke har hørt til det svageste, selvom lam, kyllinger, liljer og sågar en påskehare forsoner. Også pinsen er efterhånden kommet ind i billedet, så ingen kan være i tvivl om, at solen ved den lejlighed danser.

Aalborg Aktie-Bryggerier Aalborg

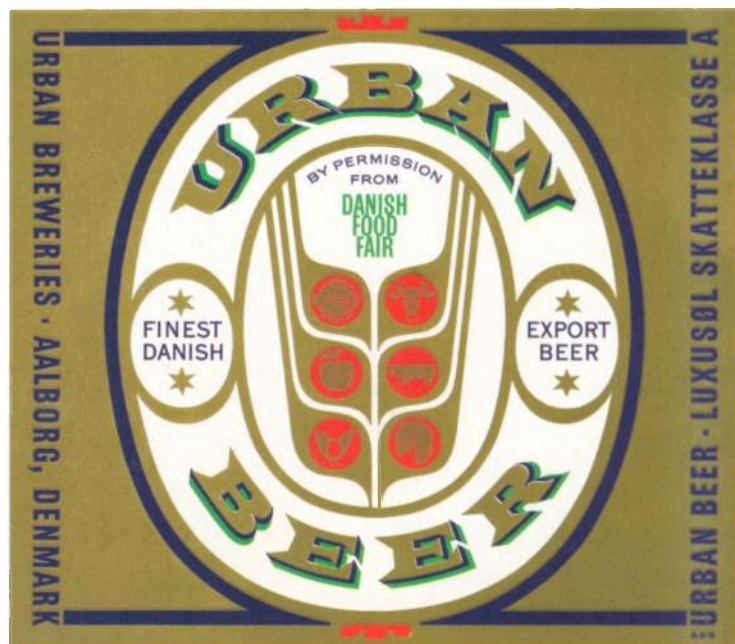
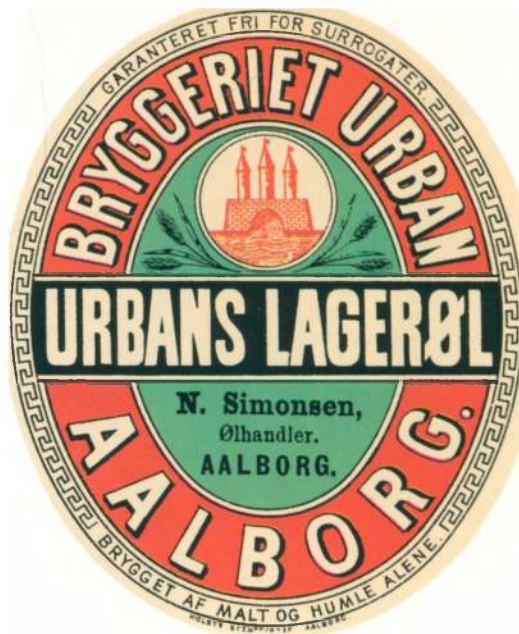
Den 4. november 1880 mødtes tre initiativrige aalborgensere, glasværksejer Carl Dam, kolonialgrosserer Edv. T. Andersen og købmand S. Levinsen, alle fremtrædende mænd i byens erhvervsliv. Baggrunden for mødet fremgår af forhandlingsprotokollen, hvori det hedder: »Det turde være almindelig anerkjendt, at Aalborg for tiden er det Sted i Landet, hvor der vil være de allerbedste Udsigter for Anlæg af et større bayersk Ølbryggeri«.

Den 2. maj 1881 gjorde magistraten i Aalborg Kjøbstad vitterligt, at Aktieselskabet Bryggeriet »Liimfjorden« havde erholdt borgerskab som ølbrygger i Aalborg, og aktionærene traf den salomoniske afgørelse, at alle tre initiativtagere skulle være direktører. Da ingen af dem havde praktisk sagkundskab, blev denne dog lagt i hænderne på brygmester Carl Wahle. Ældste bryggeri i Ålborg hed Urban. Man ved ikke nøjagtigt, hvornår det blev oprettet, men på »Liimfjorden«s generalforsamling i 1889 blev det vedtaget at købe bryggeriet »Urban«. I 1896 ændredes firmanavnet til Aalborg Aktie-Bryggerier og samtidig vedtoges opførelsen af et nyt, tidssvarende bryggeri ved Hobrovej.

I 1940 købtes Nørresundbybryggeriet »Skandia«, og produktionen her flyttedes til Ålborg. Tre bryggerier i eet, samlet i Aalborg Aktie-Bryggerier, eller som det kort og godt hedder: Urban.

Urban-navnet indgår i den lange række af produkter, hvis popularitet har været medvirkende til bryggeriets stadige ekspansion, som senest er markeret med et stort kombineret gærings- og lagringsanlæg – det første af sin art i Danmark. Stadig er bryggeriet et barn af sin by, og også via bryg og etiketter tager man del i byens aktuelle begivenheder.

Nuværende direktør: Henrik Sander.

Øllet i folkemunde...

Een øl i hånden er bedre end 10 på depotet.

Øl kan gjøre det, vand ikke kan gjøre.

Han véd, hvor David kjøbte øllet.

*Drik dit øl, før det dovner;
tag din kærest i favn, før hun sovner.*

*»Drik til din mad!« sagde konen til drengen,
»ellers kan fanden ikke fylde din vom!«*

*Den, som vil drikke kruset ud til sidste dråbe,
får låget på næsen.*

Uden øl og mad er helten ingen ting.

Dens øl, jeg drikker, dens humle jeg hikker.

*Øl og brød
gør kinden rød.*

*Drikker, mens I lyster,
tønden har en søster.*

Det slår til lige til øllet.

*Drik øl til din mad, så styrkes din mave,
og fordel skal ej apotekeren have.*

Man skal ikke prise øllet, før det er drukket.

Det er øllet det samme, hvo der drikker det.

Højt skum!

Øl er øl!

Skum på krus giver gammen i hus.

Gammeløl med pind.

Kåbernæser sidder ikke over ølmund.

Skål, og skidt være med det!

